

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Schneller István.

(1847 — 1939.)

A Magyar Paedagogiai Társaságnak s vele az egész magyar pedagógiai életének gyásza van. Örökre elköltözött körünkől — bár Isten áldásával elért pátriárkai életkor betöltése után — Schneller István, a magyar pedagógusok nagyrabecsült nesztora, az utóbbi években legnagyobb élő alakja, a pedagógiának volt egyetemi tanára a Ferenc József-tudományegyetemen, egyúttal utolsó rektora az egyetemnek Kolozsvárról való emigrálása előtt. Schneller István Társaságunknak 1896 óta rendes, 1919 óta tiszteleti tagja s az 1916—1928. évben az egyetemek és főiskolák köréből választott alelnöke is volt. A kapcsolatoknak sok szála fűzött tehát bennünket, a pedagógia elméleti és gyakorlati munkásait, a köztiszteletben álló férfiúhoz remes élete utolsó pillanataig.

Schneller István legszebb emberi erényekkel felruházott, kedves, megszívó és megnyerő egyéniségének örök eltávozása még inkább megértette és megérezte mindenkivel, aki ismerte őt, hogy mily nagy érték volt szelleme és működése a magyar művelődés életére nézve. Tudás és jellem, tehetség és egyéniség, lelkesedés és munkaszeretet eszményi módon egyesült benne s tette valóban istenáldottá egész lényét a közegi, csendes, áhítatos evangélikus papi szülői háztól kezdve a kolozsvári és szegedi díszes, tudós egyetemi katedráig. *Személyiség és szeretet:* e két legértékesebb nevelői motívumban érlelődött meg és tükröződött, elméleti és gyakorlati tevékenységében egyaránt, filozófiája és pedagógiája. Ezek közül az első új színt, a második bensős hangulatot adott nevelői gondolkodásának s legjobbjaink közé emelte őt. Schneller István önálló gondolkodó volt. A nevelés céljául és elvéül Jézus Krisztus követését és a »jobb én« felismerését és kifejlesztését jelölte meg. Nem a tanítási módszer volt fontos az ő pedagógiai rendszerében, hanem a személyiség, aki a módszert kialakította és alkalmazta, és a személyiség, melyet a nevelői munka révén kellett kialakítania. Erről egész nevelélméletét »a személyiség pedagógiájának« nevezte. Felfogása szerint »a személyiség vagy tiszta Éniség az érzéki és történeti Éniség fölé emelkedve, a nevelés végső célja volt« — mondotta róla 90. életéve betöltésének ünnepésekor Kornis Gyula. Az a tőle szerkesztett személyiségfogalom ez, melynek tiszta és nemes megtestesülését figyelemreméltóan benne szemlélhettük, éppen ma, mikor világszerte erős a törekvés arra, hogy az egyén merőben uniformizáltassék s a társadalom gépezetének csupán személyi vonások nélkül, mechanikusan működő alkotórésze legyen. Ennek a nevelési elvnek kifejtésében vezette őt a pedagógiai eros, a szeretet, melyet korának merev értelmiségi szellemével szemben nevelélméletének másik-nagy alap-elvevé avatott.

És Schnellert szerették az istenek, mikor pedagógussá tették. Kevés tudós, különösen magyar, érte meg azt, hogy még életében s mégis a történelem távlatában élete műve, tudományos rendszere ne csak kritika, hanem

magasabbrendű, tudományos vizsgálódás és fejtegetés tárgyává legyen. Schneller István e szerencsés emberek közé tartozott. Nemcsak elhintette eszméinek magvait, hanem megláthatta új színű és új irányú nevelői gondolatainak felsarjadását, kalászba szökkenését is. A volt kolozsvári, a mai szegedi egyetemnek pedagógiai tanszékén Schneller egy emberöltőn át hirdette pedagógiáját, elméletét hagyományossá tudta tenni szeretett egyetemének egész eddigi életére, mert ennek keretében iskolát alapított eszméivel, azonkívül Kolozsvárt teljesen új rendszerű gyakorló középiskolát szervezett elgondolásainak megvalósítására.

Schneller István szorgalmas tanári és írói munkásságának végső alkonyán, midőn neveléstudományi írásainak hatalmas gyűjteményére, a *Paedagogiai dolgozatok* három tekintélyes kötetére s az azon kívül megjelent számos neveléelméleti és neveléstörténeti tanulmányára és értekezésére visszatekintett, avval a nemes öntudattal pillanthatta meg az elmúlás órájában az örök világosság égi sugarait, melyek felé, az igazi krisztusi erkölcsi világ irányában, filozófiai idealizmusa és vallásos érzülete egész életén át vezette, hogy maga is e szerint élve végig egész életét, helyesen határozta meg neveléstani rendszere folyamán, a *Paedagogiai dolgozatok* I. kötetében a *személyiséget*: »Önzetlenül, kedvvel, örömmel, egyszóval szeretettel a másét keresni; az igazság szellemi erejében a történeti hatalmak határozó befolyása alól felszabadulni, de a szabadság felemelő tudatában soha arról meg nem feledkezni, hogy mit köszönünk másoknak; szerényen elismerni mások érdemeit, s a jó, a közös ügy érdekében mások jóra törvő irányzatát támogatni és ápolni.«

Életének nemes lángja kilobbant, szép és nagy eszméi azonban élni s bizonyára hatni fognak még sokáig. Legyen áldás emlékezetén!

Gyulai Agost.

1939 március 11-én *Pintér Jenő* elnöklése alatt tartott felolvasó ülésünkön *Fleischmann Gyula* olvasott fel ezzel a címmel: *Csehszlovákia művelődéspolitikája és a magyar kisebbség.*

1939. április 15-i felolvasó ülésünkön *Mosdóssy Imre* elnökölt és *Dékány István* olvasta fel tanulmányát: *Miért időszerű a »közösségi« és »állampolgári« nevelés?*

Felelős szerkesztő: *Nagy J. Béla*, felelős kiadó: *Padányi-Frank Antal*.
Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda, Budapest. — Telefon. 152-419.